

D. Nausėdienė lituanistiniame forume: Pasiekimai sukelia apgaulingą jausmą, kad viskas jau padaryta

Pirmosios ponios Dianos Nausėdienės sveikinimo kalba

Lituanistinio ugdymo forumo 2026 dalyviams

2026 m. kovo 20 d.

Gerbiamieji renginio organizatoriai, šeimininkai ir svečiai, mieli forumo dalyviai, sveikinu visus: Lietuvos Respublikos Seimo narius, Užsienio reikalų bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų viceministrus, Pasaulio lietuvių bendruomenės ir Švietimo komisijos pirmininkes, garbius Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovus, Lituanistinių mokyklų asociacijos prezidentę, Vytauto Didžiojo – diasporos universiteto – reprezentantus, akademinės bendruomenės, lituanistinio švietimo šviesulius.

Kreipiuosi į visus forumo Vytauto Didžiojo gimnazijoje dalyvius, ekspertus, lituanistinių mokyklų vadovus, mokytojus, mokinius, rėmėjus, į visus, kurie neabejingi lituanistiniam švietimui, į visus tuos, kurie vertinate bendravimą ir vienybę, esate salėje ar jungiatės nuotoliu iš skirtingų pasaulio vietų.

Sveikinu visus, susirinkusius į šį jau tradicija tapusį renginį. Pasidžiaukime, kad 2021 m. įgyvendinta idėja sutelkti mokslininkus, tyrėjus, švietimo politikos formuotojus, lituanistinio ugdymo praktikus ir organizatorius daugiasluoksnioms diskusijoms ir galimų sprendimų paieškai pasiteisino.

Kuo buvę forumai svarbūs Lietuvai ir Pasaulio lietuvių bendruomenei? Ką diskusijos inspiravo?

Paminėsiu tik kelis reikšmingus susitarimus, padariusius didelį poveikį lituanistinio švietimo užsienyje plėtrai ir jo kokybės kėlimui. Lituanistinio ugdymo forumų istorija liudija, kad buvo užtikrintas stabilus lituanistinių mokyklų finansavimas. Kai tik išaugo parama ugdymo priemonėms ir projektams, gausėjo mokytojų, gavusių finansavimą Lietuvoje įgyti ir tobulinti savo profesines kompetencijas. Besimokančių vaikų skaičius per trejus metus paaugo apie 2000. Lietuvos švietimo ir mokslo institucijų registro duomenimis, šiuo metu užsienyje veikia 260 formaliojo ir neformaliojo lituanistinio švietimo įstaigų, kuriose dirba daugiau kaip 1000 mokytojų, mokosi 12,5 tūkst. vaikų ir jaunuolių. Kai tik aktyviau į švietimo stiprinimą įsitraukė Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės, lietuviams užsienyje tapo paprasčiau gauti visą reikalingą informaciją apie mokyklų steigimo, stiprinimo galimybes. Šimtai lituanistinių mokyklų mokytojų, mokinių naudojami vasaros stovyklų Lietuvoje privalumais, stiprindami ryšius su istorine Tėvyne. Pasiekėme puikių rezultatų, galime vieni kitus pasveikinti ir pasidžiaugti. Lituanistinės mokyklos diena buvo įtraukta į minėtinų dienų sąrašą.

Kaip lituanistinio švietimo užsienyje globėja, dėkoju entuziastams, jau šešerius metus dirbantiems drauge su Prezidentūra. Visiems, nepailstantiems kalbėtis, diskutuoti, dalintis išvalgomis ir patirtimis apie tai, kas svarbu ne tik švietimui, bet ir visai Lietuvai, aktualu visai po platų pasaulį išsisklaidžiusiai lietuvių išeivijai ir jos palikuoniams. Esame čia, forume, nes mums rūpi vienybė, Lietuvos valstybė, racionalus veiklos tęstinumas, jaučiame atsakomybę, esame įpareigoti ir įsipareigoję – juk už mūsų stovi ir Lietuvos, ir diasporos vaikai bei šeimos. Visiems mums svarbu, kokia bus tolesnė lituanistinio ugdymo politika, kokias problemas įvardinsime ir kaip jas spręsimė, koku būdu įgyvendinsime priimtus nutarimus.

Esame forume, nes turime tik vieną Lietuvą, vieną lietuvių kalbą, vieną nepriklausomą, unikalios šalies istorijos kūrimo galimybę. Dėkoju partneriams, kurie supranta šios galimybės unikalumą ir svarbą: Lietuvos Respublikos Seimo nariams, Lietuvos Užsienio reikalų, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų ministrams, viceministrams, jų komandoms, diplomatiniam korpusui, Vytauto Didžiojo universiteto rektoriams, akademinėi bendruomenei, institutams, Pasaulio lietuvių bendruomenei, Švietimo tarybai, asociacijoms, diasporos organizacijoms, fondams, profesionalų klubams, ypač lituanistinių mokyklų steigėjams ir mokytojams už didžiules pastangas, atsidavimą. Visiems už supratimą, koks svarbus yra mūsų bendro darbo tęstinumas ir kryptingų veiksmų tikslingumas, siekiant lituanistinio ugdymo ir švietimo stiprinimo.

Tačiau džiaugsmas, pasiekimai ir laimėjimai kartais sukelia apgaulingą jausmą, kad viskas yra gerai ir viskas jau padaryta. Gali atrodyti, kad pirmame ir ketvirtame forumuose priimti programiniai dokumentai, Užsienio reikalų ministerijos paskelbta ir Globalios Lietuvos departamento įgyvendinama „Globalios Lietuvos programa“ pakankama pati savaime ir net keleriems metams į priekį nubrėžė aiškius veiklos vektorius. Bet nepamirškime koreliavimo užduočių – lietuvių gyvenimas svetur, lituanistinis ugdymas užsienyje priklauso ne tik nuo mūsų politinių sprendimų, Lietuvos valstybės raidos, bet ir nuo įvykių, politinių, ekonominių, socialinių slinkčių ir kitose šalyse, pokyčių ir jų sąlygotų realių tarptautinėje politikoje. Dedamosios ne visada yra prognozuojamos ir numatomos, kartais procesai įvyksta kitaip, nei tikėjomės. Todėl mūsų strategai ir vizionieriai, mes patys turime nuolat permąstyti realijas, koreguoti, gilinti išvalgas. Pamąstykime drauge.

Visi jaučiame, kad gyvename pasaulyje, kuri tikrai sunku apibūdinti stabilumo ir pastovumo kategorijomis, bet ar įsisąmoniname, kad jame plėtra nevyksta savaime? Ir kad mūsų pareigos, pastangos užtikrinant lituanistinio ugdymo ir lituanistinių bendruomenių gyvybingumą ir jų augimą neapibrėžtumo sąlygomis tampa vis aktualesnės? Ypač nuolatinių pokyčių kontekste.

Nenuginčijamai – pasaulis yra dinamiškas ir jame sėkmė priklauso tiems, kurie geba lanksčiai, sparčiai ir kūrybiškai reaguoti, kurie geba išlikti tvirti ir nepriklausomi savo mąstysena, vertybėmis. Juk visi įsitikinome, kaip svarbu yra ginti savastį ir identitetą, kurie šiandien, ideologizuoto karo akivaizdoje, yra pagrindiniai agresoriaus taikiniai. Geriausias to pavyzdys – už išgyvenimą ir nacionalinę identitetą bei šalies nepriklausomybę su okupantais kovojanti Ukraina.

Turime drąsiai peržiūrėti ankstesnius sprendimus ir imtis būtiniausių, efektyviausių priemonių esamai situacijai suvaldyti, turime būti pasiruošę naudotis atsiveriančiomis naujomis galimybėmis, nuolat turėti prieš akis mūsų Valstybės atsparumo didinimo, mūsų laisvės įtvirtinimo ir visuomenės gerovės strateginius tikslus. Dėl to tokie forumai kaip šis, kuriame jungiasi mokslininkai, praktikai, politikos formuotojai, įvairių sričių ekspertai, yra ne tik graži tradicija ar formalumas, bet ir tribūna lyderiams, įrankis strategams. Tai gyvybiškai aktuali lituanistikos ateities projektavimo būtinybė – renginys, kuris negali smulkėti, kai jam reikia augti, ar devaluotis, kai administravimo procesai turi tobulėti. Būdama šio forumo globėja, jaučiu pareigą siekti, kad mūsų forumai būtų ne tik terpė, kur randame atsakymus į kylančius klausimus, bet ir vieta, pasižyminti stipriais intelektualinio ir praktinio veikimo impulsais. Apčiuopiamais rezultatais. Diskusijos be darbų – per didelė prabanga šiuolaikinio pasaulio kontekstuose.

Turime rasti atsakymus, kaip nuo projekcinio veikimo pereiti prie sistemingo, duomenimis, poreikiu grindžiamo darbo – tik šitaip išvengsime situacijų, kurios susiklostė dėl mokytojų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo darbų sustabdymo.

Vienas iš klausimų, kuri turėtume diskutuoti, yra rodiklių, kuriais mes įvertiname lituanistinio ugdymo užsienyje sėkmę, pasiekiamumas. Buvome užsibrėžę siekiamybę, kad lituanistines mokyklas lankytų 20 procentų užsienyje gyvenančių mūsų tautiečių vaikų. Jau svarstant šį skaičių, buvo išsakyta nemažai abejonių, ar pavyks. Lituanistinis ugdymas paprastai organizuojamas savaitgaliais, į mūsų

mokyklėles susirenka įvairaus amžiaus vaikai ir nėra lengva užtikrinti vienodą visų įsitraukimą. Be to, sunku rasti ir mokytojų – mokytojauti lituanistinėje mokyklėlėje nėra darbas, tai labiau pašaukimas, atsidavimas idėjai. Mokytojams labai reikalinga metodinė, profesinė pagalba – juk didelė dalis lituanistinio ugdymo mokytojų neturi specialaus pedagoginio pasirengimo. Netgi turintys pedagogo diplomą susiduria su lokalių kontekstų iššūkiais: dirbti lituanistinėje savaitgalio mokyklėlėje, į kurią susirenka skirtingo amžiaus vaikai, kur mokymas organizuojamas visiškos savanorystės pagrindais, yra kitaip, nei dirbti formalioje mokykloje Lietuvoje. Tad diskusija, ką turime padaryti, kad bent artėtume prie to sutarto 20 procentų, turi plėtotis svarstant ne tik kaip sustiprinti lituanistinių mokyklų pajėgas, bet ir analizuojant, ką mes, Lietuvos valstybė, turime padaryti geriau, daugiau, kad mokytojams ir mokiniams mūsų lituanistinėse mokyklose dirbti būtų lengviau, tvariau, rezultatyviau. Turime rasti atsakymus, kaip nuo projekcinio veikimo pereiti prie sistemingo, duomenimis, poreikiu grindžiamo darbo – tik šitaip išvengsime situacijų, kurios susiklostė dėl mokytojų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo darbų sustabdymo.

Italijos lituanistinių mokyklų mokytojai iškėlė šią problemą ir paragino svarstyti, kaip pratęsti mokytojų rengimą, užtikrinant, kad jis būtų sistemiškas ir vykėtų kas metus, o ne tik tol, kol vyksta projektas. Mūsų mokytojams, tikriems entuziastams, norintiems auginti Lietuvą netgi būnant užsienyje, to reikia. To reikia ir mums visiems – geras mokytojas yra pagrindinis gero, kokybiško švietimo šaltinis.

Kokius žingsnius dar galėtume žengti tam, kad kiekvienoje šalyje, kurioje yra gausesnės lietuvių bendruomenės, atsirastų galimybė įtraukti lietuvių kalbą į bendrąsias ugdymo programas?

Turime užtikrinti, kad lietuvių vaikai turėtų galimybę mokytis lietuvių kalbos įvairiais būdais, ne tik lankydami lituanistines mokyklėles ar bendraudami su Tėvynėje likusiais giminaičiais. Airijoje, Suomijoje lietuviai vaikai turi galimybių mokytis lietuvių kalbos kaip atskiros dalyko valstybinėse tų šalių mokyklose. Lankydamosi bendruomenėse patyriau, kad tai tikrai sektinas ir siektinas pavyzdys, ir čia turėtų suklusti mūsų Užsienio reikalų ministerijos komanda. Kokius žingsnius dar galėtume žengti tam, kad kiekvienoje šalyje, kurioje yra gausesnės lietuvių bendruomenės, atsirastų galimybė įtraukti lietuvių kalbą į bendrąsias ugdymo programas? Šiuolaikinių geopolitinių grėsmių kontekste turime ypač tikslingai siekti, kad ji rastų vietą užsienio šalių formaliajame

švietime. Airijos lietuvių bendruomenė čia galėtų tapti puikia konsultante, nes jiems tai pavyko. Kita vertus, ar mes, kaip valstybė, įvertinome ir atsidėkojome tų šalių šviesuoliams, kurie atvėrė lietuviams galimybę mokytis gimtosios kalbos? Nes tų šalių švietimo ministrai, kurių dėka lituanistinis ugdymas rado vietą ir jų šalies mokyklose, tikrai nusipelno didžiausio mūsų dėmesio ir pagarbos, įvertinimo ir pripažinimo. Kokiais pagarbos, padėkos ženklais išreiškėme savo nuostatą, kad Lietuvai tai svarbu? Diskutuokime, kaip galėtume tai padaryti.

Dalis užsienyje gyvenančių vaikų nori ir kai kurie jų atranda galimybę mokytis Lietuvoje – bent laikinai. Mokyklos Lietuvoje, organizuojančios nuotolinį ugdymą, siūlo lituanistinį švietimą visiems pageidaujantiems. Turime tris valstybines mokyklas, kviečiančias vaikus nuo 1 iki 12 klasių, dar penkios mokyklos siūlo mokytis atskirose ugdymo pakopose. Vaikai gali jungtis iš įvairių pasaulio vietų ir dalyvauti lietuviškame formaliajame ugdyme. Toks ugdymas suteikia platesnių ir gilesnių žinių nei savaitgalinės pamokos. Daugiau pamokų – geresnis lietuvių kalbos, istorijos, kultūros supratimas. Bendras diasporos jaunimo, 2024 m. besimokiusio nuotoliu, skaičius – 4119. Diskutuokime, kokiais būdais, kokiomis priemonėmis galėtume paskatinti užsienyje gyvenančias šeimas drąsiau įsitraukti į formaliojo ugdymo procesus lietuviškose mokyklose. Norėtusi spartesnio augimo. Siekime pritraukti vaikus iš ankstesnėje migracijos bangoje dalyvavusių ir jau užsienyje įsitvirtinusių šeimų. Per ugdymą susieti su Lietuva, vaikai ir jaunimas lengviau sukurs ir kitus, tikėkime, nuolatinius saitus su tėvų ir protėvių žeme.

Mes juk galime, sutelkę jėgas, išplėsti Vilniaus lietuvių namų galimybes steigdami šios mokyklos filialus visoje Lietuvoje.

Išskirtinė Lietuvos mokykla – Vilniaus lietuvių namai. Ji teikia išsilavinimą pagrindinio ugdymo pakopoje, kartu suteikdama ir apgyvendinimą. Bendraudama su šeimomis užsienyje, išgirdau, kad šioje mokykloje laisvos vietos užsipildo per tris dienas paskelbus apie priėmimą. O norinčių būtų žymiai daugiau. Realūs poreikiai didesni už pasiūlą. Paslaugų prieinamumas – tema, kuria privalome diskutuoti. Vaikai, diasporos šeimos nori tokio lituanistinio ugdymo, tam tinkamų mokyklų turime, nors tuo pat metu dėl formaliųjų apribojimų mokyklas uždarinėjame. Tai turi pasikeisti. Mes turime visas priemones didinti pasiūlą. Mes juk galime, sutelkę jėgas, išplėsti Vilniaus lietuvių namų galimybes steigdami šios mokyklos filialus visoje Lietuvoje. Juk šeimos į užsienį išvyko ne tik iš Vilniaus, bet

ir iš visos Lietuvos ir, neabejoju, dalis emigrantų mielai pasinaudotų galimybe jų vaikams mokytis Lietuvoje netoli gimtinės, senelių, kitų artimųjų, kurie galėtų vaikus dažniau aplankyti, sukurti stipresnius tarpusavio ryšius. Turime daug patrauklių Lietuvos vietų, kurios yra nuostabios gyventi ir mokytis, tačiau ten esančios mokyklos balansuoja ties išlikimo riba, pavyzdžiui, Neringos gimnazija. Ar jos tikrai nenorėtų ir neturėtų galimybės steigti lituanistinio ugdymo klasių Vilniaus lietuvių namų pavyzdžiu ir su jų konsultacijomis, metodologine pagalba? Sukurkime galimybes regionuose, skatindami tiek mokyklas, tiek lietuvių šeimas. Diskutuokime, nepamiršdami Prezidento Gitano Nausėdos regionų politikos stiprinimo nuostatų, kad ne tik Vilnius yra Lietuva. Būkime tikrais lyderiais – auginkime visą Lietuvą.

Forumo įrašas

Tikiu, kad tikrai dar ne visus būdus ir ne visas priemones išnaudojome siekdami pritraukti vaikus mokytis lituanistinėse mokyklose, Lietuvoje. Labai svarbu panaudoti visas galimybes, kurti drąsias, originalias idėjas. Tačiau kartu neturėtume susiaurinti savo tikslų ir įsikabinti minties, kad būtent 20 procentų dalyvavimas lituanistiniame ugdyme yra pagrindinė ir svarbiausia mūsų siekiamybė. Procentai – tik rodiklis, parodantis, kiek mes pasiekėme lietuvių šeimų, kaip efektyviai jas prikalbinome labiau atsigręžti į Tėvynę. Nes būtent kiekvieno išeivio atsigręžimas į Lietuvą, į Tėvynę, yra svarbiausias mūsų tikslas ir siekiamybė.

Pirmiau atsigręžimas, paskui grįžimas. Skaičiuojama, kad už Lietuvos ribų gyvena apie 1,3 mln. lietuvių ir lietuvių kilmės žmonių, tai yra apie trečdalis lietuvių tautos. Netgi, įvertinę kitų emigracijos bangų ir JAV, Australijoje, Pietų Amerikoje, Kanadoje egzistuojančių lietuvių bendruomenių dydį, galime manyti, kad lietuvių kilmės asmenų pasaulyje yra kur kas daugiau. Trečdalis tautos – mūsų tautos. Nuo nepriklausomybės atkūrimo iki įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. iš Lietuvos emigravo 349 tūkst. gyventojų. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą per intensyviausią emigracijos laikotarpį (2004–2018 m.) iš Lietuvos išvyko dar 652 tūkst. gyventojų. Daugiausia tai buvo jauni, ekonomiškai aktyvūs 20–39 m. amžiaus asmenys, iš viso apie vieną milijoną žmonių. Šiandien daugelis jų užsienyje sukūrė šeimas, suleido šaknis, kai kurie atsivežė į pensiją išėjusius tėvus, sukurdami aplink save mažus Tėvynės židinius.

Turime pasidžiaugti, kad persilaužėme, ir dabar didesnė dalis grįžta, nei

išvažiuoja. 2023–2025 metais teigiama Lietuvos piliečių tarptautinė migracija siekė 7,7 tūkstančių. 2024 m. Užsienio reikalų ministerijos užsakyto tyrimo duomenimis, 22 procentai respondentų planuoja grįžti gyventi į Lietuvą ateityje, dar 57 procentai neatmeta grįžimo į Lietuvą galimybės. Proaktyvus ir tikslingas šių procesų stimuliavimas vykdomosios valdžios sprendimais išsaugotų visuomenės homogeniškumą, vidutinės trukmės laikotarpiu neutralizuotų dabartinį žemo gimstamumo poveikį ir spręstų daugelį kitų demografinio, socialinio pobūdžio problemų, kurių sprendimas ir finansavimas kitais būdais lemia daug didesnes išlaidų eilutes šalies biudžete. Įsisenėję metodai, trumparegiškumas, ideologinės politizuotos klišės multiplikuoja komplikacijas Lietuvos socialinėje sistemoje bei augančią naštą biudžetui. Tendencijos rodo ir patvirtina socioekonominių procesų kryptį.

Tais pačiais 2024 m. į Lietuvą sugrįžo dvigubai daugiau nei išvyko – daugiau kaip 18 tūkst. žmonių. Tai visos Lietuvos, visų Lietuvos institucijų laimėjimas – savo darbu įrodėme, kad gebame ir turime visus resursus, reikiamus kurti Tėvynę, kurioje norisi gyventi. Mūsų laikas – tai išmintingų racionalių kūrybingų sprendimų laikas, siekiant sugrąžinti diasporą ir stiprinti Lietuvą visomis išgalėmis.

Visi suprantame, kad grįžimas, nors ir tūnantis bene kiekvieno išeivio ar jų palikuonių širdyje, nėra lengvas ir greitai padaromas dalykas, ne ką lengvesnis nei emigracija. Tai procesas, kuriam reikalinga ir stipri motyvacija, ir pagalba iš šalies. Kaip sugrįžti, kaip įsikurti, susirasti darbą, integruotis į sveikatos, socialinio draudimo, švietimo sistemas, atkurti senus draugysčių, giminysčių saitus – klausimai, kurie jaudina kiekvieną, svarstantį grįžimo galimybes. Klausimai, kuriuos Lietuva privalo išspręsti. Ar žinome argumentus, ar išsiaiškinome, kuo būtent Lietuva gali būti patraukli ir jau dabar yra perspektyvi šalis visoms kartoms, ypač jaunimui? Kiekvienam nėra paprasta į juos atsakyti. Dėl to dalis lūkuriuoja, ypač jaunimas. Deja, energingiausios mūsų tautos dalies, jaunimo iki 24 metų amžiaus, grįžimo rodikliai krinta ir sudaro mažiausią grįžtančiųjų dalį – tik 3,9 tūkst. iš bendro skaičiaus. Tuo tarpu asmenų virš 55 metų amžiaus grįžimo skaičius auga. Džiaugiamės ir sveikiname kiekvieną grįžtantįjį, tačiau svarbu įtikinti kiekvieną. Ir kalbos mokėjimas tarp jaunimo yra svari paskata.

Jaunimą iki 24 metų amžiaus lengviausia susigrąžinti pasiūlius kuo puikesnes mokymosi ir studijų galimybes.

Reikia detalesnių tyrimų, kurie atskleistų konkrečias priežastis, kodėl jaunimo grįžimo rodikliai ėmė prastėti, kai turime 5G internetą, milžinišką dirbtinio intelekto ir naujų technologijų, vienaaragių, naujų verslų, trumpesnės greitesnės karjeros potencialą. Bet ir dabar aišku, kad jaunimą iki 24 metų amžiaus lengviausia susigrąžinti pasiūlius kuo puikesnes mokymosi ir studijų galimybes. Čia plati veikimo erdvė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, mūsų universitetams, kolegijoms, profesinio ugdymo įstaigoms. Žinoma, ir mokykloms. Remiantis Užsienio reikalų ministerijos užsakymu atlikta 2024 m. Lietuvos diasporos apklausa, daugiau nei ketvirtadalis (29 proc.) apklaustųjų svarsto apie vaikų studijų Lietuvoje galimybę. Šiek tiek daugiau nei trečdalis apklaustųjų (35 proc.) vaikų studijų Lietuvoje dar neplanavo, bet šios galimybės neatmeta. Statistiškai reikšmingai dažniau apie vaikų studijas Lietuvoje svarsto tie, kurie planuoja grįžti į Lietuvą per artimiausius 5 metus ar greičiau. Padėkime jiems apsispręsti. Aktyviai mokykime vaikus lietuvių kalbos jų ateities perspektyvų gerinimo labui. Pasaulio universitetai gręžiasi bendradarbiauti su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis, ir tai atveria pasaulinių perspektyvų jaunuoliams, studijuojantiems Lietuvoje, greičiau ir efektyviau tapti konkurencingiems tarptautiniu mastu. Tai leidžia būti mobiliems per tarptautines programas, savo talentą ir kūrybą diasporai sąmoningai, pilietiškai auginant Lietuvoje ir visiems vieningai stiprinant Lietuvą.

Daugiau kaip pusę grįžtančiųjų sudaro asmenys nuo 24 iki 54 metų amžiaus. Dažnai tai šeimos, turinčios vaikų ar planuojančios jų susilaukti čia, Lietuvoje, kuri tikrai gali pasiūlyti palankias motinystės ir tėvystės sąlygas. Kitas labai svarbus grįžimo aspektas – mokymosi galimybės jau auginamiems vaikams. Mūsų mokyklos turi būti kuo geriau pasiruošusios priimti grįžtančiuosius. Tačiau pokalbiuose su išeiviais tenka išgirsti, kad būtent integracija į lietuvišką švietimo sistemą kelia nemažai iššūkių. Problema ne tik lietuvių kalba, kurios įvaldymo lygmens lietuviškoje formaliojo ugdymo mokykloje nepakanka. Tai ir skirtingos ugdymo programos, ir vaiko psichologiniai iššūkiai, kai reikia susitaikyti atitolus nuo ankstesnių draugų ir susirasti kitų. Tai ir mokytojai, kurie ne visada yra pakankamai pasirengę priimti sugrįžtančiuosius. Labai daug darbų, kuriuos turime nuveikti, kad kiekvienas vaikas, kiekviena šeima pasijustų Lietuvoje laukiama, pastebėtų ištiestą pagalbos ranką, išgirstų palaikantį, padedantį žodį. Gal kai kurioms šeimoms netgi reikėtų atskirų atvejų vadybininkų, socialinių darbuotojų pagalbos, psichologų konsultacijų? Nemanykime, kad yra paprasta vėl suleisti šaknis, – dėl to būkime vieningi, būkime šalia ne bet kokie, o palaikantys.

Juk mes stipri šalis tiek, kiek stiprus silpniausias iš mūsų.

Žinoma, kultūrinė intelektualinė apykaita, lemianti fizinį mūsų tautiečių grįžimą nuolat gyventi Lietuvoje, – didžiausia mūsų siekiamybė ir tikslas. Bet, kaip visi suprantame, šis sudėtingas, ilgas ir drąsos reikalaujantis žingsnis, dažniau žengiamas tada, kai jau yra atkurti tam tikri saitai su Tėvyne. Ir tokių saitų kūrimas, stiprinimas – dar viena didesnio mūsų dėmesio reikalaujanti sritis. Kartais žmonės atvyksta į Lietuvą pagyventi laikinai – pasimokyti, studijuoti, padirbėti pagal terminuotą kontraktą. Kartais atvykstama tik pailsėti, praleisti atostogų, pristatyti savo gimtinėje parodą, koncertus, kitas veiklas. Kartais grįžimas būna tik perkeltine prasme – remiant Lietuvą, įgyvendinant joje įvairius projektus, prisiimant garbės konsulų pareigas, kuriant ar dalyvaujant lietuviškuose versluose ir panašiai. Bet šie saitai yra labai reikšmingos gijos – pripažinkime jų vertę ir svarbą. Dvasiniai, mentaliniai ar laikini praktiniai grįžimai praplečia ir padidina tikimybę, kad sulauksime ir visiško sugrįžimo. Juk sunkiausias pirmas žingsnis. Diskutuokime, siūlykime, kaip praplėsti mūsų grįžimo į Lietuvą programas, priemones išplečiant simbolinio, fragmentinio sugrįžimo formas, galimybes, suteikiant jam daugiau dėmesio ir paramos. Skatinkime visais būdais išeivijos lietuvius dalyvauti mūsų šalies, visuomenės, kultūros gyvenime, kvieskime vaikus ir jaunuolius dalyvauti mokinių mainų, „ERASMUS+“ programose. Padėkime vėl atrasti Lietuvą, nutiesti kelius į ją, pasistenkime iš tų fragmentų išauginti motyvaciją, turinį ir grįžimą į istorinę Tėvynę.

Mes patys turime kurti tokią Lietuvą, į kurią žmonės norėtų grįžti, nes čia objektyviai yra geriausia sava vieta Žemėje. Valstybę, kurioje gera ir varta gyventi. Turime įrodyti, kad Lietuvos valstybei rūpi kiekvienas jos pilietis, kiekvienas lietuvis ir jo palikuonys. Per sudėtingus istorijos momentus mūsų tauta sugebėjo išlikti, nes sugebėjo susitelkti ir kartu įveikti visus tekusius iššūkius. Šiandieniniame, globalizacijos, vartotojų visuomenės, geopolitinių įtampų, tarptautinės migracijos, karinių konfliktų kamuojamame pasaulyje mes susiduriame su realiomis grėsmėmis išnykti kaip tauta, kaip valstybė. Vis dėlto, demografų ir kitų analitikų skaičiavimais, Lietuvos situacija nėra blogiausia ar beviltiška. Mes turime 10–15 metų, per kuriuos galime atkurti demografinę pusiausvyrą, stabilizuoti gyventojų skaičių, užtikrinti visuomenės gyvybingumą. Mes visi – Lietuvoje ir už jos ribų – galime nuveikti labai daug. Pagrindinė sąlyga – nebijoti kelti klausimų, siekti atvirų, nors kartais ir įtemptų diskusijų, rasti

sprendimus ir ryžtingai juos įgyvendinti. Esame čia ir tai jau apsisprendimas. Neabejoju, kad mūsų gretas su įvairiais pasiūlymais produktyviai papildytų dar bent kelių ministerijų vadovai, įvairių institucijų ekspertai. Turime suburti visus, kurių kompetencijų aprėptyje yra sprendimai, galintys padėti sukurti kuo palankesnes grįžimo, įsikūrimo sąlygas. Tai bendras tikslas ir čia petys į petį turi stoti visi, nes lietuvybė – mus visus vienijanti savastis. Telkimės, nes laiko turime nedaug. Galime drąsiai teigti, kad lietuvių gyvenamose žemėse niekada nenusileidžia saulė. Bet nesvarbu, kaip toli kiekvienas mūsų žmogus yra nuo Lietuvos, jis mums rūpi. Lietuvių tauta, kiekvienas mūsų palikuonis yra neatsiejama tautos dalis. Tačiau tam, kad išlaikytumėme ją vienyje, kad neleistume visiems piliečiams pabirti kaip nutrūkusiems močiutės gintariniams karoliams, mums reikia konsoliduojančio, telkiančio centro, traukos ir jungties taško. Ir šis taškas, ši vieta yra Lietuvos valstybė. Neturime pamiršti, kad valstybingumas – tai nuolatinės kūrybos, atsidavimo ir darbo procesas. Lietuvos valstybė visada buvo sudėtingų iššūkių kontekstuose, tačiau ne visuose išlikdavo. Mūsų laikas reikalauja atsakymų ir pilietinės pozicijos, stiprybės asmeniškai iš kiekvieno mūsų. Kaip į jį atsakysite Jūs?

Mano kvietimas kiekvienam yra orientuotis ne į trumpalaikius projektus ar asmeninės garbės troškimą, o į tą kilnią pagarbą, kuri pelnoma nuosekliais darbais ir gyvybiškai svarbiais pasiekimais stiprinant Tėvynę Lietuvą. Kviečiu kiekvieną Jūsų tapti neįkainojamu brangakmeniu Valstybės karūnoje. Gražaus pavasario ir atgimimo. Visokeriopos sėkmės laisvoje ir kūrybingoje Lietuvoje.

Diana Nausėdienė, Lietuvos pirmoji ponja,

lituanistinio ugdymo užsienyje ir

Lituanistinio ugdymo forumų globėja